

10. Копилова Л. Застосування особистісно-орієнтованого підходу на уроках фізичної культури і в позаурочних формах навчання // Фізичне виховання в школі. 2009, №2. – С.17-20.
11. Неперервна професійна освіта: філософія, педагогічні парадигми, прогноз: Монографія / В.П.Андрющенко, А.Зязюн, В.Г.Кремень, С.Д.Максименко, Н.Г.Ничкало, С.О.Сисоєва, Я.В.Цехмістер, О.В.Чалій / За ред. В.Г.Кремня – Наукова думка, 2003. – С.494.
12. Огієнко О.І., Огієнко В.Г. Пріоритет особистісно-орієнтованих технологій навчання у парадигмі сучасної освіти // Пед.науки.- Суми. 1999. – С.27-34.
13. Якиманская И.С. Личностно - ориентированное обучение современной школе. М.: Сентябрь, 1996.—96 с.

Аннотація. Е. В. Сопотницька. Особенности личностно ориентированного подхода в подготовке специалистов физического воспитания к тренерской деятельности

На основании анализа психолого-педагогической литературы в статье освещены особенности личностно-ориентированного подхода в подготовке специалистов физического воспитания к тренерской деятельности. Описаны этапы, факторы, составляющие подготовки специалистов физического воспитания к тренерской деятельности.

Ключевые слова: личностно - ориентированный подход, специалист физического воспитания, тренер, тренерская деятельность,

Annotation. Elena Sopotnytska. Features person - oriented approach in training of physical education to coaching activities.

Based on the analysis of psycho-pedagogical literature in the article the features of person-oriented approach in training of physical education to coaching activities. Described stages, factors, elements of training physical education to coaching activities.

Key words: learner - centered approach, specialist physical education, coach, coaching activities,

**Сороколім Наталія
Львівський державний університет фізичної культури**

ГОТОВНІСТЬ УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ПРАЦЮВАТИ В УМОВАХ МОДУЛЬНОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ПРОГРАМИ

В статті розглядаються питання, які розкривають стан готовності учителів фізичної культури до впровадження навчальної програми, що базується на інваріантній та варіативній складових. Розкрито різні підходи науковців щодо визначення терміну «готовність». Визначено складові готовності. Проведено анкетування фахівців з фізичної культури. Узагальнено результати опитування учителів. Досліджено рівень професійної готовності учителів фізичної культури здійснювати свої обов'язки в умовах модульної програми.

Ключові слова: готовність, учителі фізичної культури, навчальна програма, модульне навчання.

Постановка проблеми та аналіз останніх публікацій та досліджень: Впровадження у загальноосвітні навчальні заклади модульної програми з фізичної культури викликало неоднозначні відгуки серед фахівців фізичної культури та спорту щодо ефективності цієї програми. Одні вважають, що введення навчальної програми, що ґрунтується на принципі варіативності удосконалив фізичне виховання школярів (Круцевич Т.Ю., Дятленко С.М.), оскільки при плануванні враховуються інтереси дітей і матеріально-технічна база школи, інші – стверджують, в

навчальній програмі допущено ряд недоліків, а саме: зниження показників навчальних нормативів призведе до втрати інтересу до рухової активності (Соломонко В. В., Шиян Б. М.). В дослідженнях А. Шпільчака та М. Презлято вказано, що учителі відчувають професійні труднощі у роботі за модульною програмою, потребують методичної практичної допомоги у плануванні навчального матеріалу з фізичного виховання та проведення уроків з учнями середнього та старшого шкільного віку [5]. Сьогодні педагогічна діяльність учителів фізичної культури потребує високої готовності до застосування тих нововведень, які зумовлені впровадженням нових навчальних програм, що базуються на принципі варіативності.

Тому метою нашої роботи є дослідження готовності учителів фізичної культури до виконання своїх професійних обов'язків в умовах модульної навчальної програми.

Завдання дослідження:

1. З'ясувати сутність та складові поняття готовності.
2. Дослідити стан готовності учителів фізичної культури Львівщини до виконання професійних обов'язків в умовах модульної навчальної програми.

Методи дослідження: теоретичний аналіз та узагальнення даних науково-методичної літератури, соціологічні методи, методи математичної статистики.

Організація дослідження: Дослідження проводилося на базі Львівського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти упродовж жовтня – грудня 2012 року. Інструментом дослідження виступало анкетування вчителів, для проведення якого була спеціально розроблена, відповідно до загальноприйнятих вимог [3], анкета, яка включала 35 питань. Отримані результати дослідження оброблені методами математичної статистики. Загалом в опитуванні взяло участь 400 осіб, з них 140 учителів, що становить 35% від загальної кількості опитаних працюють у містах Львівської області та 260 учителів (65%), що викладають предмет фізична культура в районах Львівщини.

Аналіз отриманих результатів: Проведений нами аналіз науково-методичної літератури показав, що думка науковців щодо визначення поняття готовності неоднозначна. В сучасній науці поняття готовності визначають як сукупність багатьох складових – психологічної, мотиваційної, морально-психологічної, моральної, професійної, професійно-педагогічної. Готовність розглядається педагогами та психологами як стан (М. Дяченко, Є. Ільїн, М. Левітов та інші), як якість особистості (Є. Павлютенков, К. Платонов, В. Сєріков, Є. Федорчук, В. Шадріков), як комплекс здібностей (Б. Анан'єв, С. Рубинштейн), як синтез певних особистісних якостей (С. Дибін, В. Крутецька, В. Шаринський), як системне особистісне утворення (С. Васильєва, А. Веденов, М. Дяченко, Л. Кандибович).

Узагальнене бачення представлено на рис.1

Рис. 1. Готовність як поняття

Так, у дослідженні А. Резановича готовність трактується «як внутрішня якість особистості, в якій виражено її прихильність до здійснення діяльності, а також ступінь засвоєння нею елементів, відповідного соціального досвіду та здатність використовувати цей досвід у професійній діяльності. [4].

Окремі автори (М. Левченко, В. Ядов та ін.) акцентують увагу на встановленому характері готовності, на її взаємодії з професійною здатністю, розглядають готовність як сукупність особистісної психологічної готовності та практичної підготовленості.

Особистісний (особистісно – орієнтований) підхід розглядає готовність як складне особистісне утворення, багатопланову та багаторівневу структуру якостей, здатностей та станів, які у своїй сукупності дозволяють конкретному

суб'єкту успішно виконувати діяльність (К. Дурай – Новакова, М. Дяченко, Л. Кандибович, В. Слестьонін та ін.). У дослідженні С. Бризгалової під готовністю розуміється цілісне особистісне динамічне утворення, придбане у результаті спеціального навчання, яке включає у свою структуру взаємопов'язані елементи: науково – теоретичний, практичний та психологічний [1]. Якщо брати конкретно педагогічну діяльність, то готовність до цієї діяльності К. Дурай-Новакова пропонує розглянути як цілісне вираження усіх підструктур особистості, орієнтованих на повне та успішне виконання різних функцій учителя. Професійна готовність – це складне структурне утворення, центральним ядром якого є позитивні установки, мотиви та освоєні цінності учительської професії. В цю готовність також входять професійно важливі риси характеру, педагогічної здібності, сукупність професійно – педагогічних знань, умінь та навиків, певний досвід їх використання на практиці. На думку К. Дурай-Новакової, професійна готовність знаходиться у єдності з направленістю на професійну діяльність та стійкими установками на працю [2].

Підходи до поняття «готовність» різноманітні і кожна наука надає цьому поняттю деякі індивідуальні характеристики, хоча з упевненістю можна сказати, що і педагоги, і психологи, і соціологи дають споріднені трактування цього терміну. Ядро цього поняття включає в себе як психологічну готовність, яка являє собою базу та стійку платформу діяльності, так і практичну (професійну) готовність для застосування усіх знань і умінь.

На наш погляд, готовність – це внутрішня здатність особистості, яка являє собою певну цілісність та існує як ознака професійної кваліфікації, а також результатом цілеспрямованої підготовки. Готовність як складне психологічне утворення окрім необхідних знань, вмінь та навичок включає в себе не тільки адекватні вимоги до професійної діяльності, якості особистості і здатності, але й пізнавальні, мотиваційні та вольові компоненти. Отже, приймаючи до уваги головні характеристики поняття «готовність» вченими різних наук, для нашого дослідження ми визначимо оптимальний варіант цього поняття, яким і будемо оперувати, розглядаючи проблему професійної готовності учителя фізичної культури здійснювати свої фахові обов'язки в умовах модульного навчання учнів.

Для визначення професійної готовності учителів фізичної культури виконувати свої фахові обов'язки нами було проведено опитування. В опитуванні взяло участь 400 учителів. З них 140 учителів, які викладають фізичну культуру у міських школах та 260 фахівців працюють у школах сільської місцевості. Варто зазначити, що серед опитаних учителів 3% - мають педагогічний стаж від 1 до 5 років; 13% - від 5 до 10 років; 15% - від 10 до 15 та від 15 до 20 років та 54% - працюють у загальноосвітніх навчальних закладах більше 20 років. При цьому 13 учителів міських шкіл, що становить 9% опитаних та 26 фахівців сільських шкіл (10%) мають кваліфікаційну категорію «спеціаліст»; 22 педагогів (16%) і 55 учителів (21%) мають кваліфікаційну категорію «спеціаліст II категорії»; 34 фахівці (24%) та 96 учителів (37%) – «спеціалісти I категорії»; 71 педагог (51%) і 81 учитель (31%) – «спеціалісти

вищої категорії». На запитання: «Чи потрібна, на Вашу думку, державна програма з фізичної культури?» 93 % від усіх опитаних учителів дали схвальну відповідь; 3% - вважають, що не потрібна і 4 % - важко було відповісти на це запитання. На запитання анкети: «Як Ви оцінюєте методичне забезпечення предмета, а саме: наявність програм, підручників, методичних посібників, довідкової літератури, наочних матеріалів, тощо?» 14% опитаних учителів вважають, що у їхньому навчальному закладі забезпечення цілком достатнє і є практично все необхідне; 72% - вказують на те, що забезпечення посереднє, наявні не всі потрібні засоби, багато чого не вистачає та 14% педагогів вважають, що методичне забезпечення практично відсутнє.

На запитання: «Чи відчуваєте Ви потребу у методичній допомозі під час реалізації варіативних модулів навчальної програми?» 21% учителів, що працюють у міських школах та 28% - сільських шкіл відповіли, що їм необхідна така допомога у реалізації основних засад навчальної програми. 20% учителів міських шкіл та 23% педагогів, що працюють у сільській місцевості не потребують методичної допомоги. Частково потребують допомоги у впровадженні навчальної програми 55% фахівців міських шкіл та 47% учителів сільських шкіл. Не змогли визначитися із відповіддю до 4% респондентів. З цього можна зробити висновок, що близько 70% учителів не можуть з впевненістю стверджувати, що готові працювати за модульною програмою і відчувають потребу у повній чи частковій методичній допомозі. Нами встановлено, що найчастіше учителі фізичної культури отримують інформацію про нововведення навчальної програми з науково-методичних семінарів. На цьому наголошували 65% педагогів; 54% отримували такі знання під час курсів підвищення кваліфікації в інституті післядипломної педагогічної освіти; 43% підвищують свою фахову компетентність, читаючи науково-методичну літературу; 35% учителів фізичної культури черпають такі знання із освітніх сайтів Інтернету та 12% - із засобів масової інформації та телебачення. На запитання анкети: «Визначити свій рівень готовності до впровадження навчальної програми, яка ґрунтується на принципі варіативності» 20% опитаних учителів міських шкіл та 9% сільських шкіл визначили, що вважають свій рівень готовності як високий. 74% педагогів міських шкіл та 64% сільських шкіл вважають, що мають достатній рівень готовності працювати за модульною програмою. До посереднього рівня професійної готовності схильні 6% учителів, що працюють у містах Львівської області та 23% - у селах. Низький рівень готовності був встановлений лише серед учителів фізичної культури, які працюють у сільській місцевості – 1%. Серед учителів фізичної культури міських шкіл не виявлено жодного респондента, який би стверджував, що не розуміє сутності навчальної програми. А серед учителів фізичної культури сільських шкіл 2% стверджують, що їм нічого не зрозуміло і потребують додаткової методичної та професійної допомоги у вигляді семінарів та майстер-класів.

Незважаючи на те, що досить високий відсоток опитаних учителів визначають свій рівень готовності як високий та достатній на запитання: «Чи необхідно, на Вашу думку, на курсах підвищення кваліфікації впроваджувати спецкурс «Аналіз навчальних програм?» 90% педагогів, що працюють у сільській місцевості та 79% учителів міських шкіл дали стверджувальну відповідь. Для 1% учителів сільських шкіл та 9% міських – розробка та впровадження такого спецкурсу не принесе покращення викладання предмета. Не змогли визначитися з відповіддю 9% учителів, що працюють у сільських школах та 13% педагогів загальноосвітніх навчальних закладів, які розташовані у містах.

ВИСНОВКИ

1. Не існує єдиного визначення терміну готовності. Існують різні підходи щодо трактування цього терміну.
2. Учителі фізичної культури потребують методичної допомоги та практичного роз'яснення основних вимог навчальної програми.

3. Найбільше інформації фахівці отримують під час проведення методичних об'єднань та семінарів та курсів підвищення кваліфікації.

Перспективи подальших досліджень: Подальші наші дослідження будуть спрямовані на розробку інваріантного спецкурсу для учителів фізичної культури «Аналіз навчальних програм з фізичної культури» та експериментальну перевірку його ефективності на курсах підвищення кваліфікації.

ЛІТЕРАТУРА

1. Брызгалова С.И. Формирование в вузе готовности учителя к педагогическому исследованию: теория и практика / С. И. Брызгалова. – Калининград, 2004. – 312 с.
2. Дурай-Новакова, К.М. Формирование профессиональной готовности студентов к педагогической деятельности : автореф. дис. канд. пед. наук / К.М. Дурай-Новакова. – М., 1983. – 32 с.
3. Піча В. М. Соціологія: загальний курс.: навч. посіб. для студ. вищих навч. закл. освіти України / В. М. Піча – К. : Каравела, 1999. – 248 с.
4. Резанович А.Е. Развитие готовности студентов вузов к организаторской деятельности : автореф. дисс. наискание уч. степени канд. пед. наук : спец. 13.00.08 «Теория и методика проф. образ.» / А. Е. Резанович. – Магнитогорск, 2002. – 22 с.
5. Шпільчак А. Я. Вивчення готовності учителів фізичної культури до професійної діяльності в умовах модульного навчання / А. Я. Шпільчак // Науковий часопис Національного педагогічного університету ім. М.П. Драгоманова. Серія 15, Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт) – К., 2011. – С. 35 - 740.

Аннотация: *Наталія Сороколит. Готовность учителей физической культуры работать в условиях модульной учебной программы.*

В статье рассматриваются вопросы, раскрывающие состояние готовности учителей физической культуры к внедрению учебной программы, основанной на инвариантной и вариативной составляющих. Раскрыты различные подходы ученых относительно определения термина «готовность». Определены виды готовности. Проведено опросное исследование специалистов по физической культуре. Обобщены результаты опроса учителей. Исследован уровень профессиональной готовности учителей физической культуры осуществлять свои обязанности в условиях модульной программы.

Ключевые слова: готовность, учителя физической культуры, учебная программа, модульное обучение.

Annotation: *Natalia Sorokolit. Readiness of teacher of physical education to work under modular training programme.*

This article discusses issues that reveal the state of readiness of physical training teachers to implement the curriculum, based on the invariant and variable components. Revealed different approaches scholars on the definition of "readiness." The types of readiness. A survey of specialists in physical culture. The results of the survey teachers. The level of professional readiness of teachers of physical education to carry out their duties in a modular program.

Key words: readiness, physical education teachers, curriculum, modular training.